

ВИДАЄТЬСЯ З 1947 р. ВИХОДИТЬ РАЗ НА ДВА МІСЯЦІ

№ 3 (179) 1983

ТРАВЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ

ЗМІСТ

До 165-річчя з дня народження і 100-річчя з дня смерті К. Маркса

- САРБЕЙ В. Г. Нове видання архівних документів із рукописної спадщини К. Маркса 3
НОВОХАТСЬКИЙ К. Є. Маловідомі документи державних архівів УРСР про роз- 7
повсюдження марок РСДРП із зображенням Карла Маркса

До 80-річчя Другого з'їзду РСДРП

- ГЛИЗЬ І. І., ШАНДРА В. С. Документи ЦДІА УРСР у м. Києві про діяльність лен- 9
нінсько-іскрівських організацій України по підготовці II з'їзду РСДРП та
пропаганді його рішень
ОВСІЄНКО О. Ф. Малодосліджені документи з історії діяльності Організаційно- 21
го Комітету по скликанню II з'їзду РСДРП
ЯКОВЛЕВА Л. В. Документи ЦДАЖР УРСР про відзначення ювілеїв II з'їзду РСДРП 26

Обмін досвідом

- КОСМІНА О. О. (Черкаси) Експертиза цінності дублетної документації в Держ- 34
архіві Черкаської області
ШАБЛІЙ Л. М. (Кременчук Полтавської обл.) Робота Кременчуцького держміськ- 38
архіву по контролю за діловодством і відомчими архівами установ, орга-
нізацій та підприємств міста
СЕРДЮК К. І. (Чернігів) Каталогізація документів у державних районних та місь- 41
ких архівах Чернігівської області
БОНДАРЕНКО Н. Д. (Братське Миколаївської обл.) З досвіду забезпечення схо- 42
ронності документів у Братському держрайархіві Миколаївської області
ГРИЦИНА О. Д. (Самбір Львівської обл.) Використання документів у Самбірсько- 44
му держміськархіві Львівської області

Огляд джерел

- ВЕЛИКОЛУГ В. І. (Полтава) Архівні джерела про співробітництво і соціалістичне 46
змагання трудових колективів УРСР та інших братніх республік у
1966—1970 рр.

Укр 1-205237

ЩУР О. Т. (Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.) Участь комсомольців і молоді у відродженні народного господарства Поділля у 1944—1945 рр. (за документами державних архівів Вінницької та Хмельницької областей)	52
МОСЯКОВ В. Я. (Запоріжжя) Документи Держархіву Кримської області як джерело до вивчення діяльності Рад Криму в період реконструкції народного господарства	55
ВАКОЛЮК В. С. Нововиявлені архівні документи про газету військово-революційної організації при Харківському комітеті РСДРП «Солдатская жизнь» в роки першої російської революції	58
КОВАЛЬСЬКИЙ М. П. (Дніпропетровськ) Документи родинного фонду Сангушків Краківського державного воєводського архіву як джерела з соціально-економічної історії України XVI—XVIII ст.	60

Організація роботи відомчих архівів

ОСТАПЕНКО В. О. (Полтава) Полтавський орден Трудового Червоного Прапора сільськогосподарський інститут	64
РОЖКО В. Є. (Луцьк) Луцький шовковий комбінат ім. 60-річчя Радянської України	66

Наукові конференції, наради та семінари

ГОНЧАРОВА Н. І. III Всесоюзна нарада з проблем впровадження і ведення Уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації	68
ВАСЬКО Л. М. До відзначення 60-річчя журналу «Советские архивы»	70

Критика та бібліографія

ПІНЧУК Ю. А. Зародження робітничого класу на Україні. Середина XVIII ст. — 1861 р. Збірник документів і матеріалів	72
--	----

Інформація та хроніка

Відвідання працівниками відділу науки і учбових закладів ЦК Компартії України архівних установ м. Києва	74
У колегії Головархіву УРСР	74
ДЕНИСЕНКО О. В. Республіканська нарада-семінар з питань удосконалення роботи з документами в профспілкових органах	75
ДОЦЕНКО С. І., МІСЬКОВ О. В. Книжково-документальні виставки у ЦДАМЛМ УРСР	76
МАРУЩАК О. О. (Херсон) Семінари-практикуми з питань роботи з відомствами	78
Перелік деяких питань, розглянутих на засіданнях колегій архівних відділів облвиконкомів у період з січня по квітень 1983 р.	79
В архівних установах республіки	45, 67, 71, 80
ШРАБЕРМАН М. М. (Львів) На відзначення 80-річчя II з'їзду РСДРП	63

Редакційна колегія:

О. Г. МІТЮКОВ (головний редактор), М. М. БАЗАНОВА, Л. М. ВАСЬКО (відповідальний секретар), В. М. ВОЛКОВИНСЬКИЙ (заступник головного редактора), Л. З. ГІСЦОВА, В. О. ЗАМЛІНСЬКИЙ, О. М. КОВАЛЕНКО, В. С. КОНОВАЛОВА, В. В. КУЗЬМЕНКО, Л. І. ЛОЗЕНКО, К. Є. НОВОХАТСЬКИЙ, Г. В. ПОРТНОВ, В. В. ПРОКОПЧУК, І. С. СЛАБЕЄВ, В. Г. ШМЕЛЬОВ

Адреса редакції: 252601, Київ-110, МСП, Солом'янська, 24. Телефон 77-11-24.

Здано до набору 17.05.83 р. Підписано до друку 01.07.83 р. БФ 51598. Формат паперу 70×108¹/₂. Високий друк. Друк. арк. 5. Умовн. друк. арк. 7. Обл.-вид. арк. 8,5. Тираж 13380. Зам. 0-198.

Журнальне виробництво РВО «Поліграфкнига». 252030. Київ, вул. Леніна, 19.

«АРХИВЫ УКРАИНЫ», № 3 (на українском языке). Научно-информационный бюллетень Главного архивного управления при Совете Министров УССР. Издаётся с 1947 г. Выходит 6 раз в год. Адрес редакции: 252601, Киев-110, ГСП, Соломенская, 24. Телефон 77-11-24. Журнальное производство РПО «Поліграфкнига», Киев, ул. Ленина, 19. Печ. листов 5. Усл. печ. листов 7. Уч. изд. листов 8, 5.

Першочергова увага зверталася на протоколи сесій районних (міських) Рад народних депутатів та їх виконавчих комітетів, де міститься інформація про основну діяльність установи-фондоутворювача.

Після поаркушного перегляду протоколів за один рік співробітник, який займається каталогізацією, складав каталожні картки. У них зазначається короткий зміст документа, вказується дата, номер протоколу, відомості про його оригінальність. На однотипні документи, як показує практична робота, доцільно складати зведені картки.

Решта справ розробляється поодиночно. На карту також виносяться відомості про інформацію, що міститься в справі, зазначається дата та місце події, вказується назва фонду. У зв'язку з тим, що невдовзі каталожні картки будуть передані разом з документами, на які вони складені, до Держархіву Чернігівської області та його філіалів, вони й оформляються відповідним чином. Так, в картці вказується той же номер фонду, під яким даний фонд значиться в держархіві області чи його філіалах, тобто в тих архівах з постійним складом, де документи фонду будуть перебувати на постійному зберіганні. Не заповнюються графи: індекс, рубрика, підрубрика, назва архіву. Ці графи заповнюють в держархіві області чи його філіалах після прийому документів і карток даного фонду від державних районних та міських архівів.

Співробітники держрайміськархівів ведуть облік тематично розроблених фондів і справ. У кожній справі, що пройшла тематичну розробку, на аркуші використання ставиться позначка «Справа тематично розроблена». Аналогічні позначки робляться в опису в графі «Примітки». Облік тематичної розробки в цілому по кожному архіву ведеться в спеціальному журналі. Відомості про кількість розроблених справ і складених карток включаються до звітів архіву.

Архівний відділ облвиконкому постійно тримає на контролі стан каталогізації документів Рад у районних та міських архівах. У разі необхідності подає їм допомогу, як методичну, так і практичну, шляхом поширення передового досвіду роботи інших архівних установ цієї ланки. Успішно ведеться каталогізація документів фондів місцевих Рад у Менському, Семенівському, Прилуцькому держрайархівах. Про дальше вдосконалення роботи у цьому напрямі та пошук нових резервів для піднесення рівня каталогізації документів у держрайміськархівах області йшлося під час обговорення підсумків роботи чернігівських архівістів у 1982 р. і визначення завдань на 1983 р.

К. І. СЕРДЮК,
інспектор архівного відділу Чернігівського облвиконкому

З ДОСВІДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СХОРОННОСТІ ДОКУМЕНТІВ У БРАТСЬКОМУ ДЕРЖРАЙАРХІВІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним з основних завдань державних районних і міських архівів з перемінним складом документів є забезпечення схоронності документів Державного архівного фонду СРСР, що утворилися в діяльності установ, організацій і підприємств району або міста, до передачі їх на постійне зберігання до держархіву області. Це завдання, як першочергове і найважливіше, закріплено у новому Примірному положенні

про державний районний (міський) архів¹. Забезпечення схоронності документів посідає провідне місце у діяльності Братського державного районного архіву Миколаївської області. У цій роботі архіву постійно подають допомогу архівний відділ облвиконкому і виконком районної Ради народних депутатів.

Створення належних умов для довгострокового зберігання архівних документів, як відомо, у першу чергу залежить від наявності придатного приміщення. За пропозицією архівного відділу облвиконкому рішенням райвиконкому у 1982 р. для районного архіву було виділено нове приміщення. На його капітальний ремонт і пристосування для зберігання документів райвиконком з місцевого бюджету витратив більш як 8 тис. крб. Під час реконструкції обладнано 2 архівосховища, приміщення для завідуючого архівом, працівника, який займається упорядкуванням документів за рахунок спецкоштів, а також для роботи дослідників. У приміщенні райархіву встановлено водяне опалення, забезпечено герметизацію дверей і вікон.

З метою посилення протипожежної безпеки, раціонального використання площі архівосховищ проводиться заміна дерев'яних стелажів на металеві; вже встановлено стелажі з довжиною полиць 160 пог. м. Заміну стелажного обладнання передбачено завершити до кінця року. При складанні замовлення на виготовлення нових стелажів враховувались спосіб зберігання документів, розміри приміщень. Стелажі в архівосховищах розміщено перпендикулярно до вікон, а вікна захищені шторами. Особливу увагу приділено забезпеченню протипожежної безпеки приміщень архіву. Електропроводка виконана у закритому варіанті, електролампи знаходяться у скляних ковпаках, вимикачі виведено із сховищ. Архів забезпечений вуглекислотними вогнегасниками, обладнаний протипожежною і охоронною сигналізацією, яку виведено на пульт охорони міліції. Складено інструкцію на випадок пожежі. Протипожежний стан архівосховищ систематично контролюють завідуючий архівом і представники держпожежо нагляду.

Чіткий контроль встановлено за дотриманням температурно-вологісного режиму зберігання документів. Температура і вологість у сховищах регулюються шляхом зміни режиму опалення, провітрювання і зволоження приміщень.

Складовою частиною заходів по забезпеченню схоронності документів є їх знепилювання. Крім поточного щоденного прибирання періодично раз на місяць у архіві проводяться санітарні дні. В разі потреби завідуючий архівом виконує окремі роботи по поліпшенню фізичного стану справ.

Досвід показує, що велике значення для схоронності документів має картонування справ. Тому цей спосіб зберігання документів у Братському райархіві був обраний як єдиний і протягом останніх років картонуванню приділялась першочергова увага. В результаті проведеної роботи всі справи зберігаються в картонажах, здійснюється планомірне картонування документів, що надходять на державне зберігання.

Заміна стелажного обладнання, картонування справ крім досягнення основної мети — поліпшення схоронності документів — забезпечили сучасний естетичний вигляд архівосховищ, полегшили умови праці при видачі та підкладанні справ, виконанні інших видів робіт.

У державному архіві усі види робіт взаємопов'язані і у кінцевому результаті спрямовані на забезпечення схоронності і використання документів. Цей взаємозв'язок можна простежити перш за все у район-

¹ Див.: «Архіви України», 1982, № 5, с. 10—13.

ному або міському архіві, де всі роботи, починаючи від організації упорядкування документів в установах і до передачі їх до держархіву області на постійне зберігання, виконуються практично одним працівником. На кінець 1982 р. обстежено і запаспортизовано всі відомчі архіви. Систематично проводяться семінари з особами, відповідальними за архіви і діловодство, їм подаються методичні консультації. У переважній більшості установ і організацій списку № 1 документи впорядковано по 1980 р., прийнято до держархіву — по 1977 р. Завершено роботу по експертизі цінності документів і поверненню установам списку № 2 прийнятих від них у попередні роки документів. Вдосконалено описи і підготовлено до передачі до держархіву області документи фондів I і II категорій.

Створення у райархіві належних умов зберігання документів, наведення і підтримання у ньому зразкового порядку підвищує авторитет державної архівної служби, що значно полегшує вирішення архівом основного завдання — забезпечення схоронності документів Державного архівного фонду СРСР.

Н. Д. БОНДАРЕНКО
завідуюча Братським держрайархівом

ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТІВ У САМБІРСЬКОМУ ДЕРЖМІСЬКАРХІВІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Колектив Самбірського держміськархіву Львівської області нагромадив певний досвід роботи щодо використання архівних документів у справі патріотичного та інтернаціонального виховання трудящих, пропаганди історичних знань. З цією метою застосовуються такі традиційні форми як публікація документів у періодичній пресі, організація виставок, проведення екскурсій, лекцій, допомога народним музеем тощо.

Однією з дієвих форм показу досягнень Самбірського району в радянський час, виховання у молодого покоління інтересу до вітчизняної історії є організація документальних виставок і проведення на їх базі екскурсій. У 1979 р. до 40-річчя возз'єднання Західної України з Українською РСР у складі Союзу РСР була підготовлена пересувна виставка, на стендах якої експонувались копії документів, що розповідають про возз'єднання Західної України з УРСР, боротьбу з німецько-фашистськими окупантами народних месників — членів групи народної гвардії ім. І. Франка та ін. У 1982 р. на базі виявлених документів було підготовлено виставку, присвячену 60-річчю утворення СРСР. Її експозиція мовою документів розповідає про трудові досягнення робітників та інтелігенції міста, їх успіхи у розвитку соціально-економічного, суспільно-політичного та культурного життя у радянський час. За останні три роки на виставках було проведено понад 80 екскурсій. З їх експозиціями ознайомились більш 1000 трудящих міста.

З метою ознайомлення трудящих району з історією краю працівниками архіву було опубліковано у місцевій пресі ряд статей. Особливу увагу читачів привернули такі статті як «За владу Рад», «Поширення ленінських ідей на західноукраїнських землях» та ін. Для їх написання додатково були залучені документи інших державних архівів, насамперед Держархіву Львівської області. Це дало змогу більш повно освітити історію району, а численним краєзнавцям вказати шляхи пошуку нових документальних свідчень про його революційне минуле.